

АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ ПРИ ОПЕРАЦІЯХ ІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНФІСКОВАНОГО МАЙНА, ВИЛУЧЕНОГО ЗА МАТЕРІАЛАМИ МИТНИЦЬ

TAX ADMINISTRATING IN SALES OF PROPERTY THAT ARE CONFISCATED ON THE BASIS OF CUSTOMS DATA

Романюк У.В., к.ю.н.,

науковий співробітник відділу дослідження митних зобов'язань

Університет державної фіскальної служби

Стаття присвячена питанням адміністрування податків при операціях із реалізації майна, конфіскованого за матеріалами митниць. Здійснено огляд останніх наукових публікацій і встановлено, що поза увагою дослідників залишилось питання адміністрування податків, що стягуються під час реалізації майна, конфіскованого за матеріалами митниць. За допомогою статистичних даних проілюстровано роль операцій із реалізації майна, конфіскованого за матеріалами митниць у наповненні Державного бюджету. Проаналізовано законодавче та нормативно-правове забезпечення досліджуваної сфери та встановлено, що практика адміністрування податків при реалізації майна, конфіскованого за матеріалами митниць, доволі часто йде у розріз із положеннями чинних нормативно-правових актів. Виявлено низку інших проблем, притаманних процесу адміністрування податків при операціях із реалізації майна, конфіскованого за матеріалами митниць. Зокрема, наголошено на: незначному рівні відкритості та прозорості продажу товарів, що перейшли у власність держави за порушення законодавства з питань митної справи; ускладненнях, що виникають при оподаткуванні реалізованих підкацізних товарів, конфіскованих за матеріалами митниць; фактичній відсутності конкурентного середовища при функціонуванні СЕТАМ і конфлікті, що виникає в разі надання податкового кредиту переможцям торгів за фіксованою ціною; високих ризиках для власників конфіскованого майна та осіб, які його придбавають, особливо на ризиках придбання транспортного засобу, незареєстрованого в Україні, спричинених відсутністю попереднього інформування учасників торгів щодо характеристик цього транспортного засобу. Запропоновано вдосконалити чинний механізм розпорядження конфіскованим майном шляхом оновлення законодавчого підходу до врегулювання питань щодо адміністрування податків при аналізованих операціях.

Ключові слова: податки, адміністрування податків, майно, конфісковане майно, операції з реалізації майна, конфіскованого за матеріалами митниць.

The paper is dedicated to issues on tax administrating in the process of sale of property that is confiscated on basis of Customs data. The current scientific researches are reviewed, and there is defined that researches do not pay enough attention to issues on tax administrating in the process of sale of property that is confiscated on the basis of Customs data. The role of the process of sale of property that is confiscated on the basis of Customs data in filling the State Budget is illustrated with the help of statistic data. Legal and normative providing of the field which is researched is analyzed; there is proved that the practice of tax administrating in the process of sale of property that is confiscated on the basis of Customs data is in conflict with the statements of current legal and normative acts very often. The row of other problems of the process of tax administrating in the process of sale of property that is confiscated on the basis of Customs data, is determined. Particularly, there is stressed on insufficient level of openness and transparency in the sale of goods transferred to state ownership for violation of Customs Legislation; complications arising from the taxation of sold excisable goods confiscated on the basis of Customs materials; the actual absence of a competitive environment in the operation of CETAM and the conflict that arises when providing a tax credit to the winners of fixed-price bidding; high risks for the owners of confiscated property and persons who acquire it, especially the risks of purchasing a vehicle not registered in Ukraine, caused by the lack of prior information to bidders about the characteristics of this vehicle. There is suggested to improve current mechanism of disposal of confiscated property in the way of updating the legislative approach to the settlement of issues related to tax administration in the analyzed transactions.

Key words: taxes, tax administration; property, confiscated property, processes (transactions) of sale of property that is confiscated on the basis of Customs data.

Постановка проблеми. Податки, що стягуються при операціях із реалізації майна, конфіскованого за матеріалами митниць, є суттєвим джерелом наповнення державного бюджету України. Так, за інформацією Міністерства юстиції України, упродовж 2014 р. – 1 червня 2020 р. на майданчику ДП «СЕТАМ» відбулось 62 143 успішних аукціони на загальну суму 12 069 875 397 грн., від котрих бюджет отримав понад 1,5 млрд грн [1]. Разом із тим практика здійснення зазначених операцій, зокрема аспекти адміністрування податків із них, характеризуються проблемними питаннями: незначним рівнем відкритості та прозорості продажу товарів, що перейшли у власність держави за порушення законодавства з питань митної справи, не зовсім адекватним реаліям нормативно-правовим підходом до врегулювання питань щодо адміністрування податків при операціях із реалізації конфіскованого майна, фактичною відсутністю конкурентного середовища при функціонуванні СЕТАМ, високими ризиками для власників конфіскованого майна та його набувачів. Потреба вирішення цих питань, безперечно, зумовлює актуальність статті.

Аналіз останніх досліджень. Здійснення операцій із реалізації майна, конфіскованого за матеріалами митниць, під тим чи іншим кутом зору досліджено низкою вітчизняних науковців. До прикладу, Л. Бабенко, А. Крилова

вивчали процес вилучення майна у разі порушення митних правил [2]. Предметом студіювань Н. Горбань стала взаємодія органів Державної виконавчої служби (далі – ДВСУ) та митниць Державної фіскальної служби (далі – ДФС) у процесі передавання конфіскованого за рішенням судів майна [3]. Л. Прус зосередила увагу на публічних аспектах адміністрування операцій із майном, вилученим за порушення митного законодавства [4], на проблемах здійснення окремих операцій із майном, що переходить у власність держави за порушення митного законодавства [5]. Однак, незважаючи на високий рівень наукової розробленості вказаної проблематики, практично поза увагою вчених залишилось питання адміністрування податків, що стягуються під час реалізації майна, конфіскованого за матеріалами митниць.

Мета статті полягає в аналізі проблемних питань адміністрування податків при операціях із реалізації майна, конфіскованого за матеріалами митниць, задля концептуального окреслення напрямів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу. Конфіскація товарів і транспортних засобів (далі – ТЗ), зазначених у п. 3 ст. 461 Митного кодексу України (далі – МКУ) [6], є видом адміністративного стягнення за порушення митних правил. Відповідно до ч. 2 ст. 243 МКУ товари, ТЗ, конфісковані за рішенням суду, підлягають реалізації,

а у випадках, передбачених законодавством, – безоплатній передачі у володіння і користування або переробці, утилізації чи знищенню у строки, встановлені законодавством для виконання судових рішень [6].

Механізм передавання вилученого митницями та конфіскованого за судовими рішеннями майна органам ДВСУ, подальшого інформування про здійснене ним розпорядження та взаємодії представників митниць і державних виконавців під час здійснення такої діяльності врегульовано Порядком 892. Відповідно до п. 4 Порядку 892 [7] реалізація конфіскованого за рішеннями судів майна здійснюється, відповідно до Порядку 2831 [8], державним підприємством, яке належить до сфери управління Міністерства юстиції України та уповноважене законодавством на здійснення заходів зі створення та супроводження програмного забезпечення системи реалізації арештованого майна, технологічного забезпечення, збереження та захисту даних, що містяться в цій системі, на організацію та проведення електронних торгів та торгів за фіксованою ціною, забезпечення збереження майна.

ДП «СЕТАМ» Міністерства юстиції України сприяє реалізації державної політики у сфері організації примусового виконання рішень судів та інших органів або посадових осіб. Незважаючи на ефективне функціонування ДП «СЕТАМ», Антимонопольний комітет України, наполягаючи на неконкурентній ситуації [9], пропонував Кабінету Міністрів лібералізувати модель реалізації арештованого майна та допустити інших гравців до організації торгів таким майном [10].

У 2017 р. система електронних торгів арештованим майном (СЕТАМ) стала аукціоном на Blockchain та почала працювати під торговою маркою OpenMarket. З початку карантину на електронному майданчику OpenMarket було реалізовано 1 143 лотів на 375 813 063 грн. Так, з 18 березня 2020 р. 7 764 лотів з арештованим майном виставлено на торги від ДВК та приватних виконавців [11].

Облік, попередня оцінка конфіскованого за рішеннями судів майна до його вилучення державним виконавцем (далі – ДВ) або передачі уповноваженому державному підприємству покладаються на митниці та здійснюються відповідно до Порядку 1724. Відповідно до п. 8 Порядку 1724 ДВ одночасно з винесенням постанови про відкриття виконавчого провадження про конфіскацію майна, зазначеного у п. 1 цього Порядку, призначає суб'єкта оціночної діяльності (крім випадків виконання рішення суду про конфіскацію майна, яке надалі, згідно із законодавством, підлягає знищенню, утилізації або промисловій переробці), про що повідомляє митницею для підготовки за встановленою формою довідки про визначення вартості майна після нарахування усіх податків і зборів, що підлягають сплаті під час переміщення зазначеного майна через митний кордон України [12].

ДВ у п'ятиденний строк із дня відкриття виконавчого провадження зобов'язаний провести опис майна, що підлягає конфіскації, про що винести постанову про опис та арешт майна. Опис майна проводиться за участю представника митниці, який передає державному виконавцю супровідну документацію на майно, що підлягає конфіскації, або довідку про відсутність такої документації [12]. При цьому ДВ за участю суб'єкта оціночної діяльності оглядає майно, що підлягає конфіскації, і виносить постанову про опис та арешт майна, в якій зазначаються відомості про майно. Постанова про опис та арешт майна підписується ДВ, представником митниці ДФС, понятими, зберігачем майна, іншими особами, які були присутні при описі майна [7]. Передача майна зберігачеві (крім митниці) оформлюється актом приймання-передавання майна за встановленою формою.

Опис майна проводиться за участю суб'єкта оціночної діяльності, якому представником митниці передається довідка для врахування під час оцінки майна розміру

податків і зборів, що підлягають сплаті під час переміщення майна через митний кордон України. ДВ не пізніше наступного робочого дня після надходження від суб'єкта оціночної діяльності звіту про оцінку майна надсилає копію звіту митниці для перевірки правильності врахування розміру податків і зборів у процесі визначення ринкової вартості майна. У разі неврахування чи врахування не в повному обсязі розміру податків і зборів при визначенні ринкової вартості майна приймається рішення про проведення повторної оцінки [12]. Заборонено передавання на реалізацію або безоплатне передавання конфіскованого майна до повного узгодження оцінки такого майна ДВ та митницею. Перевірка митницею повноти та правильності врахування розміру податків, зборів, платежів, встановлених Податковим кодексом України (далі – ПКУ), у процесі визначення ринкової вартості майна полягає у зверненні застосованих суб'єктом оціночної діяльності ставок податків із даними Довідки митниці. Якщо відповідно до звіту про оцінку майна сумарний розмір нарахованих податків, зборів, платежів перевищує ринкову вартість майна, визначену суб'єктом оціночної діяльності, комісія, визначена п. 7 Порядку 892, приймає рішення про недоцільність передачі майна на реалізацію [7]. Подальше розпорядження таким майном здійснюється відповідно до Порядку 985 [13].

Попередня оцінка майна, з урахуванням п. 4 Порядку 1724 [12], проводиться митницями самостійно, а у випадках, визначених законодавством, – із залученням суб'єктів оціночної діяльності на момент взяття його на облік з урахуванням вимог, передбачених цим пунктом.

Довідка про визначення вартості майна після нарахування усіх податків та зборів, що підлягають сплаті під час переміщення майна через митний кордон України, за формою, наведеною у дод. 2 до Порядку 892, готується митницею до кожного примірника рішення суду про конфіскацію майна та надсилається до органу ДВСУ для подальшої передачі суб'єкту оціночної діяльності. Документи, що підтверджують сплату податків, зборів, платежів, визначених ПКУ, під час операцій із реалізації конфіскованого майна, надсилаються до митниці протягом трьох днів із дня їх сплати. Кошти, одержані від реалізації конфіскованого майна, після сплати податків, зборів, платежів, спрявання яких передбачене ПКУ, та відшкодування витрат виконавчого провадження підлягають перерахуванню ДВ до Державного бюджету України [7].

Раніше в такій довідці після нарахування усіх податків та зборів, що підлягають сплаті під час переміщення майна через митний кордон України, передбачалось внесення розміру податків та вартості майна. Нині нова форма довідки передбачає внесення до неї інформації про ставки відповідних податків на дату їх підготовки. Встановлений механізм врахування розміру податків при визначенні вартості конфіскованого майна дає змогу забезпечити дотримання вимог податкового законодавства в частині оподаткування операцій із реалізації такого майна. Відрахування належної суми податків від остаточної реалізації конфіскованого майна забезпечується пріоритетністю сплати таких податків над відшкодуванням інших витрат та зарахуванням органами ДВСУ на рахунок митниці актуалізованого на дату реалізації їх розміру за відповідними ставками. Фактичний розмір податків обраховується органом ДВСУ шляхом застосування доведених митницею ставок податків до остаточної вартості реалізації конфіскованого майна на електронних торгах (далі – ЕТ).

Проблему становить реалізація конфіскованого майна підакцизної групи (ТЗ), що викликано розмірами специфічних ставок на таке майно, передбаченими нормами ПКУ. Обрахована сума акцизного податку при реалізації майна, що переходить у власність держави за порушення митного законодавства, здебільшого перевищує вартість аналогічного майна, яке реалізується суб'єктами господа-

рювання на внутрішньому ринку України, що є причиною надання суб'єктом оціночної діяльності – суб'єктом господарювання висновку про неможливість визначення ринкової вартості майна та подальшого прийняття рішення про недоцільність його реалізації. Своєю чергою, якщо суб'єкт оціночної діяльності все ж таки визначає ринкову вартість цього майна підкакцизної групи, то сума акцизного податку, яка включається ним до оціночної вартості, становить суттєву частину остаточної вартості такого майна, що впливає на можливість зменшення вартості такого майна у встановленому законом порядку в разі його нереалізації. Врахування розміру податків у процесі визначення вартості майна, що переходить у власність держави за порушення митного законодавства, є заходом, спрямованим на забезпечення дотримання вимог податкового та митного законодавства України в частині оподаткування операцій із реалізації такого майна.

У процесі організації розпорядження конфіскованим майном органи ДВС передусім, керуються нормами Закону України «Про виконавче провадження» [14], ст. 61 якого врегульовані питання реалізації майна. Зокрема, ч. 5 ст. 61 визначено конкретний розмір уцінки конфіскованого майна в реалізації, а саме: нереалізоване на ЕТ рухоме майно виставляється на повторні ЕТ за ціною, що становить 75% його вартості, визначеної в порядку, встановленому ст. 57 цього Закону. У разі повторної нереалізації майна рухоме майно виставляється на треті ЕТ за ціною, що становить 50% його вартості.

Враховуючи те, що акцизний податок здебільшого обраховується шляхом застосування специфічних ставок (тобто таких, що застосовуються не до вартісної оцінки підкакцизної продукції, а до кількості її фізичної одиниці), його розмір не залежить від вартості майна. Так, акцизний податок із ТЗ обраховується за ставками, визначеними у пп. 215.3.5¹ п. 215.3 ст. 215 ПКУ, розмір яких залежить від коду продукції згідно з УКТ ЗЕД, робочого об'єму циліндрів двигуна та терміну експлуатації (нові ТЗ або ті, що використовувалися не понад п'ять років). При цьому ставки акцизного податку для ТЗ, що використовувалися понад 8 р.р. і відповідають коду 8702 згідно з УКТ ЗЕД, застосовуються з коефіцієнтом 50. З огляду на зазначене, є ймовірність уцінки конфіскованого майна реалізації до тієї вартості, яка не забезпечуватиме сплату акцизного податку. Для уникнення таких випадків необхідно внести зміни до законодавства України, якими передбачити уцінку конфіскованого майна не нижче розміру податків і зборів, що підлягають сплаті при операціях із реалізації такого майна відповідно до податкового законодавства.

Суб'єкт оціночної діяльності на дату оцінки майна на підставі довідки та офіційного курсу гривні до іноземної валюти, встановленого Національним банком України, визначає його ринкову вартість з урахуванням особливостей, визначених у п. 4 Порядку 1724. Узгодження вартості майна, визначеної суб'єктом оціночної діяльності, проводиться відповідно до п. 9 Порядку 1724 [12].

Якщо до передачі майна на реалізацію вартість майна, визначена суб'єктом оціночної діяльності, змінилася внаслідок псування майна, втрати його якостей тощо, ДВ приймає рішення про проведення повторної оцінки. ДВ не пізніше наступного робочого дня після надходження від суб'єкта оціночної діяльності звіту про оцінку майна надсилає копію звіту митниці для перевірки правильності врахування розміру податків і зборів при визначенні ринкової вартості майна. У разі неврахування чи врахування не в повному обсязі розміру податків і зборів при визначенні ринкової вартості майна приймається рішення про проведення повторної оцінки. Інформацію про погодження звіту про оцінку майна митниця надсилає ДВ у триденний строк після його надходження [12].

Реалізація майна здійснюється шляхом проведення ЕТ або торгів за фіксованою ціною. Учасником може бути

фізична особа, яка має повну дієздатність, або її належним чином уповноважений представник, юридична особа в особі представника, уповноваженого виступати від її імені, допущені до участі в ЕТ (торгах за фіксованою ціною) відповідно до вимог Порядку 2831 [8]. Для участі в ЕТ (торгах за фіксованою ціною) учасник проходить процедуру реєстрації на вебсайті торгів, подає заявку на участь в ЕТ за кожним лотом окремо, сплачує гарантійний внесок на рахунок організатора та виконує інші вимоги, визначені Порядком 2831 [8].

Необхідно зауважити, що певний конфлікт щодо формування податкового кредиту в переможця торгів за фіксованою ціною виникає між практичним трактуванням права на такий кредит податкових органів та нормативно-правовим регулюванням цього питання. На думку податкових органів, право на формування податкового кредиту відсутнє в переможця торгів, оскільки він не здійснює оплати вартості арештованого майна безпосередньо його власнику [15]. Проте вищезазначений висновок контролюючого органу не узгоджується з приписами ПКУ: п. 198.3 ст. 198 ПКУ [16] передбачено, що податковий кредит звітного періоду визначається з огляду на договірну (контрактну) вартість товарів/послуг та складається із сум ПДВ, нарахованих (сплачених) платником податку за ставкою, встановленою п. 193.1 ст. 193 цього Кодексу, протягом такого звітного періоду, зокрема у зв'язку з придбанням або виготовленням товарів та наданням послуг. Право на податковий кредит виникає у платника ПДВ у процесі придбання товару/послуги. Водночас законодавством не передбачено, на який рахунок має перераховуватися оплата вартості товару/послуги для виникнення права на такий податковий кредит.

Операція організатора – платника ПДВ із постачання послуг із організації та проведення ЕТ (у тому числі процедури продажу конфіскованого майна) учаснику (переможцю ЕТ) оподатковується ПДВ у загальноствановленому порядку за ставкою 20%. Зокрема, в процесі здійснення такої операції організатор – платник ПДВ зобов'язаний визначити податкові зобов'язання з ПДВ з огляду на суму комісійної винагороди та скласти і зареєструвати в ЄРПН податкову накладну на учасника (переможцю ЕТ) оподаткову накладну на учасника (переможцю ЕТ). При цьому, оскільки учасником (переможцем ЕТ) не здійснюється оплата за придбане майно безпосередньо платнику податку як постачальнику і власнику такого майна, законодавчі підстави для віднесення сум ПДВ до складу податкового кредиту за такою податковою накладною, зареєстрованою в ЄРПН, в учасника (переможцю ЕТ) відсутні.

У 2018 р. СЕТАМ стала дворівневою системою. Будь-який майданчик (біржа, Інтернет-магазин, портал оголошень), підключений до системи, здійснює онлайн обмін інформацією з Центральною базою даних за допомогою API і має рівні конкурентні права з іншими майданчиками щодо вступу нових клієнтів. Тобто покупець на майданчику-партнері бачить товари, користувачі реєструються через партнерський майданчик, подають заявки. І якщо користувач, що прийшов через партнера, виграє в торгах і розрахується за майно, партнер отримує винагороду. Партнерська програма являє собою просунуту версію агентської. За наданим СЕТАМ API-протоколом майданчик формує пул даних про клієнта і відправляє його держ-

підприємству. А самі торги все одно відбуватимуться в системі держпідприємства. За такі послуги СЕТАМ готовий віддати майданчику 20% усіх комісійних. Договір, який СЕТАМ пропонує підписати клієнтам його партнерської програми, передбачає, що останній буде надавати послуги не учасникам аукціону, а самому СЕТАМ, причому із залучення клієнтів. Заарештоване майно, як і раніше, продається на майданчику ДП «СЕТАМ», але всі майданчики «ProZorro.Продажі» зможуть як партнери долучитися за допомогою відкритого коду, щоб також продавати це майно й отримати винагороду, якщо клієнт прийшов із партнерського сайту [17]. Вже тільки цей пункт проекту договору суперечить їх заявам про відкриття доступу до торгів арештованим майном всім учасникам ринку. Адже, по суті, стороннім майданчикам відводиться роль залучення клієнтів для СЕТАМ. Така схема викликає питання в учасника аукціону: чому він реєструється на торги на одному майданчику, а рахунок виставляють на іншому?

Проблемним питанням залишається і повернення майна або відшкодування його вартості власникові в разі скасування рішення суду про конфіскацію майна. Через оскарження рішення суду про конфіскацію майна є вірогідність повернення власнику раніше вилученого за матеріалами митниці конфіскованого майна. Так, відповідно до законодавства, в разі скасування рішення суду про конфіскацію майна орган, в якого воно знаходиться на зберіганні чи в розпорядженні якого надійшло (у тому числі органи Казначейства), повертає майно або відшкодовує його вартість власникові в порядку, встановленому законодавством [12].

Відповідно до ст. 56 Конституції України кожен має право на відшкодування за рахунок держави чи органів місцевого самоврядування (далі – ОМС) матеріальної та моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади (далі – ОДВ), ОМС, їх посадових і службових осіб під час здійснення ними своїх повноважень [18]. Згідно зі ст. 1173 Цивільного кодексу України (далі – ЦКУ) шкода, завдана фізичній або юридичній особі незаконними рішеннями, дією чи бездіяльністю ОДВ, органу влади Автономної Республіки Крим або ОМС під час здійснення ними своїх повноважень, відшкодовується державою, Автономною Республікою Крим або ОМС незалежно від вини цих органів [19]. Відповідно до ст. 30 МКУ, посадові особи та інші працівники органів доходів і зборів, які прийняли неправомірні рішення, вчинили неправомірні дії або допустили бездіяльність, у тому числі в особистих корисливих цілях або на користь третіх осіб, несуть кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та іншу відповідальність відповідно до закону. Шкода, заподіяна особам та їхньому майну неправомірними рішеннями, діями або бездіяльністю органів доходів і зборів або їх посадових осіб чи інших працівників у процесі виконання ними своїх службових (трудова) обов'язків, відшкодовується цими органами, організаціями в порядку, визначеному законом [6].

Отже, ст. 56 Конституції України [18], ст.ст. 1173 та 1174 ЦКУ [19] визначені спеціальні підстави відповідальності за шкоду, завдану незаконними рішеннями, дією чи бездіяльністю ОДВ, органу влади Автономної Республіки Крим або ОМС та посадової або службової особи зазначених органів при здійсненні ними своїх повноважень. Ці підстави характеризуються особливостями суб'єктного складу заподіювачів шкоди, серед яких законодавець виокремлює як вказані органи, так і їх посадових чи службових осіб, та особливим способом заподіяння шкоди. Сукупність цих умов і є підставою покладення цивільної відповідальності за завдану шкоду саме на державу, Автономну Республіку Крим або ОМС.

Гарантії держави щодо виконання судових рішень та виконавчих документів, визначених Законом України

«Про виконавче провадження» [14], та особливості їх виконання встановлені Законом України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень» [20]. Відповідно до ст. 2 Закону України «Про гарантії держави щодо виконання судових рішень» [20] держава гарантує виконання рішення суду про стягнення коштів та зобов'язання вчинити певні дії щодо майна, боржником за яким є державний орган, державне підприємство, установа, організація, юридична особа, примусова реалізація майна якої забороняється відповідно до законодавства. Згідно з ч. 1 ст. 3 зазначеного Закону, виконання рішень суду про стягнення коштів, боржником за якими є державний орган, здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері казначейського обслуговування бюджетних коштів, у межах відповідних бюджетних призначень шляхом списання коштів із рахунків такого державного органу, а в разі відсутності в зазначеному державному органу відповідних призначень – за рахунок коштів, передбачених за бюджетною програмою для забезпечення виконання рішень суду [20].

Відповідно до п. 1 Положення про Державну казначейську службу України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2015 р. № 215, Державна казначейська служба України (Казначейство) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів і який реалізує державну політику у сферах казначейського обслуговування бюджетних коштів, бухгалтерського обліку виконання бюджетів [21].

Згідно зі ст. 25 Бюджетного кодексу України (далі – БКУ) відшкодування відповідно до закону шкоди, завданої фізичній чи юридичній особі внаслідок незаконно прийнятих рішень, дій чи бездіяльності ОДВ (органів влади Автономної Республіки Крим, ОМС), а також їх посадових і службових осіб під час здійснення ними своїх повноважень, здійснюється державою (Автономною Республікою Крим, ОМС) у порядку, визначеному законом. Казначейство України здійснює безспірне списання коштів державного бюджету та місцевих бюджетів на підставі рішення суду. Відповідно до ч. 1 ст. 43 БКУ Державна казначейська служба України забезпечує казначейське обслуговування бюджетних коштів на основі ведення єдиного казначейського рахунку, відкритого в Національному банку України [22].

Згідно з висновком, наведеним у рішенні Конституційного Суду України від 3 жовтня 2001 р. № 12/рп-2001, не допускається відшкодування шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю ОДВ за рахунок коштів, що виділяються на утримання цих органів [23].

Аналіз зазначених вище норм чинного законодавства свідчить про те, що управління наявними коштами Державного бюджету України, зокрема безспірне списання коштів державного бюджету та місцевих бюджетів на підставі рішення суду входить до компетенції Державного казначейства України. Отже, при розгляді справ за позовами про відшкодування шкоди, заподіяної діями (бездіяльністю) органів доходів і зборів, судам варто враховувати, що співвідповідачами в таких справах є відповідні органи Державної казначейської служби України, до компетенції яких належить казначейське обслуговування бюджетних коштів. До того ж не вимагається наявності порушення вказаними органами прав та охоронюваних законом інтересів позивача у справі. За таких обставин відшкодування власникові вартості конфіскованого майна, вилученого за матеріалами митниць, є практично неможливим, особливо з урахуванням останніх змін до бюджетного законодавства. Так, Законом України від 13 квітня 2020 р. № 553-ІХ «Про внесення до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік»» [24] тимчасово, з дня набрання чинності цим законом до 1 січня 2021 р., не застосовуються деякі норми БКУ [22] щодо здійснення

безспірною списання коштів державного бюджету та місцевих бюджетів на підставі рішення суду.

Зокрема, чинна процедура реалізації конфіскованого майна, вилученого за матеріалами митниць, створює проблеми і новим власникам такого майна (особливо ТЗ) через те, що інформація щодо його характеристик не відповідає дійсності та є недостовірною. Дуже часто новим власникам відмовляють у реєстрації ТЗ через відсутність сертифіката відповідності та невідповідності реєстраційного номера ТЗ автомобіля та підробленого свідоцтва про реєстрацію ТЗ. За браком інформації про лот лише за результатами проведення аукціону нові власники дізнаються, що такі автомобілі не проходили державної реєстрації в Україні, за них не сплачувались обов'язкові митні платежі і державні реєстраційні номери автомобіля не відповідали даним реєстрації в Україні. Таким чином, на момент укладення цивільно-правової угоди при продажу майна на прилюдних ЕТ не були додержані вимоги закону,

а тому такі правочини визнаються судами недійсними на підставі ч. 1 ст. 215 ЦКУ [25].

Висновки. Отже, вирішення усіх зазначених вище проблемних питань, що постають у процесі адміністрування податків, що стягуються при реалізації майна, конфіскованого за матеріалами митниці, потребує вжиття адекватних заходів. Так, задля підвищення відкритості та прозорості продажу товарів, що перейшли у власність держави за порушення законодавства з питань митної справи, залученню ширшого кола потенційних покупців, а отже, збільшенню обсягів надходжень до державного бюджету за рахунок коштів від реалізації таких товарів, чинний механізм розпорядження конфіскованим майном потребує вдосконалення. Законодавець має переглянути підхід до врегулювання питань щодо адміністрування податків при досліджуванних операціях, відкритості формування інформації про лоти, забезпечення конкурентного середовища при функціонуванні CETAM, а також мінімізувати ризики для власників конфіскованого майна та його набувачів.

ЛІТЕРАТУРА

1. «CETAM» продав майна на 12 млрд грн. URL: <https://minjust.gov.ua/news/ministry/setam-prodav-mayna-na-12-mlrd-grn>.
2. Бабенко Л.В., Крилова А.П. Процес вилучення майна у разі порушення митних правил: проблеми та напрями вдосконалення. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2018. Вип. 6 (17). С. 622–630.
3. Горбань Н.С. Особливості взаємодії органів Державної виконавчої служби та митниць Державної фіскальної служби під час передавання майна, конфіскованого за рішенням судів. *Часопис Київського університету права*. 2018. № 3. С. 100–105.
4. Прус Л.Р. Публічне адміністрування операцій з майном, вилученим за порушення митного законодавства. *Modern Economics*. 2019. № 16. С. 145–150. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua/issue/16-2019/prus.pdf>
5. Прус Л.Р. Проблеми здійснення окремих операцій з майном, що переходить у власність держави за порушення митного законодавства. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Вип. 5(16). С. 70–79.
6. Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 р. № 4495-VI / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.
7. Про затвердження Порядку взаємодії органів державної виконавчої служби та митниць Державної фіскальної служби під час передавання майна, конфіскованого за рішеннями судів, та розпорядження ним : Наказ Міністерства юстиції України від 23.03.2018 р. № 892/5/379 / Мінюст України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0362-18>.
8. Про затвердження Порядку реалізації арештованого майна : Наказ Міністерства юстиції України від 29.09.2016 р. № 2831/5 / Мінюст України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1301-16>.
9. АМКУ злив справу щодо створеної Мін'юстом монополії «CETAMу» на торгівлі арештованим майном. URL: <http://nashigroshi.org/2019/04/09/amku-zlyv-spravu-shchodo-stvorenoi-min-iustom-monopolii-setamu-na-torhivli-areshtovanum-maynom/>
10. АМКУ запропонував Кабміну, окрім «CETAM», допустити інших гравців до організації торгів арештованим майном. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/517195.html>
11. CETAM за час карантину продав майна на 375 млн грн. URL: <http://setam.gov.ua/article/setam-za-chas-karantinu-prodav-mayna-na-375-mln-grn>
12. Про порядок обліку, зберігання, оцінки вилученого митницями майна, щодо якого винесено рішення суду про конфіскацію, передачі цього майна органам державної виконавчої служби і розпорядження ним : Постанова Кабінету Міністрів України від 26.12.2001 р. № 1724. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1724-2001-%D0%BF>
13. Про затвердження Порядку розпорядження майном, конфіскованим за рішенням суду і переданим органам Державної виконавчої служби : Постанова Кабінету Міністрів України від 11.07.2002 р. № 985. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/985-2002-%D0%BF>.
14. Про виконавче провадження : Закон України від 02.06.2016 р. № 1404-VIII. / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19>.
15. Про порядок оподаткування ПДВ: Індивідуальна податкова консультація від 07.05.2018 р. N 2035/6/99-99-15-03-02-15/ІПКК / Державна фіскальна служба України. URL: <https://www.profiwins.com.ua/uk/letters-and-orders/ink/13260-2035-18.html>.
16. Податковий кодекс України : Закон України від 02.12.2010 р. № 2755-VI / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
17. CETAM, відкрився! URL: <http://nashigroshi.org/2018/07/02/setam-vidkryjsya>
18. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
19. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
20. Про гарантії держави щодо виконання судових рішень : Закон України від 05.06.2012 р. № 4901-VI / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4901-17#Text>
21. Про затвердження Положення про Державну казначейську службу України : Постанова Кабінету Міністрів України від 15.04.2015 р. № 215 / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/215-2015-%D0%BF#Text>
22. Бюджетний кодекс України : Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>
23. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень статті 32 Закону України «Про Державний бюджет України на 2000 рік» та статті 25 Закону України «Про Державний бюджет України на 2001 рік» (справа про відшкодування шкоди державою) : Рішення Конституційного суду України від 03.10.2001 р. № 12-рп/2001 / Конституційний Суд України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v012p710-01#Text>
24. Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» : Закон України від 13.04.2020 р. № 553-IX / *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/553-20#Text>
25. Рішення Зарічного районного суду м. Суми від 06.06.2019 р. у справі № 591/7693/18 / Зарічний районний суд м. Суми. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/82327929>.